

SZÖVEG –
MÁRTONFFY ANDRÁS

SOROZAT –
KÉTKEDŐK, KÉRDEZŐK, KERESŐK

MIBE KERÜLT A NŐI VÁLASZTÓJOG?

A „szüfrazsett” szónak a mai napig van egy negatív melléklöngéje, sokszor a harsány, agresszív feminista jellegzetes figuráját értik alatta. A női választójogért küzdő mozgalom száz évvel ezelőtt tényleg nem csak méltóságteljes tüntetésekből állt. Képviselői ütésekkel adtak, és ütésekkel kaptak.

◆ *Emmeline Goulden* mintha már a születésétől fogva harcra lett volna predesztinálva. Mindkét szülője régi lázadó brit családból származott, anyja ősei ráadásul a Man-szigetről, ahol a világon először szavazhattak nők is a parlamenti választásokon. Emmeline Manchesterben született 1858. július 15-én, de később mindenkinek július 14-ét mondott, mert ezzel a kis módosítással a francia forradalommal és a Bastille lerombolásával hozhatta magát összefüggésbe.

A lány már fiatal korában pezsgő politikai aktivitással volt körülvéve: a szülei – mint büszke brit állampolgárok – kiálltak az amerikai rabszolgatartás ellen, és támogatták a nők választójogának ügyét is. Tizennégy éves korában tanúja volt annak, amint az édesanyja szenvedélyes beszédet mondott egy szüfrazsett-gyűlésen. Ettől kezdve ő is elkötelezett feministának tartotta magát. Húszéves korában szerelmi házasságot kötött egy *Richard Pankhurst* nevű, negyvennégy éves ügyvéddel, aki maga is a szólásszabadság és a női választójog lelkes híve volt. Az ő támogatása is közrejátszott abban, hogy kérelmetlen politikai harcosná vált. Az elkövetkező tíz évben öt gyermeket szült, de ez nem akadályozta abban, hogy belevesse magát a közéletbe. Mint mondta, ő nem háztartási gép, ezért nevelőnőt fogadtak a gyerekek mellé, Emmeline pedig részt vett a legintenzívebb politikai küzdelmekben.

Számos liberális és feminista szervezetben kipróbálta magát, de egyiket sem találta elég radikálisnak. Konfliktusból konfliktusba keveredett, mert azt az elvet vallotta, hogy komoly eredményt csak kemény fellépéssel lehet elérni. Meggyőződése volt, hogy az amerikai rabszolga-felszabadítást is a mérsékelt

megalkuvása hátráltatja. Egy idő után saját szervezetet hozott létre Női Választójogi Liga néven, majd más politikai pártok és szövetségek tagja és alapítója is lett. Feltétel nélküli választójogot, a férfiakéval megegyező választási és öröklési feltételeket követelt. Francis nevű kisfia, majd férje tragikus halála után Emmeline még elkeseredettebben és kérelmetlenebbül küzdött az elveiért. Tüntetésekben tiltakozott a rendszer ellen, és nemsokára három lánya is csatlakozott hozzá. *Christabel*, *Adela* és *Sylvia* még az édesanyjuknál is radikálisabbak voltak. Négyük közül először Christabel került börtönbe 1905-ben, amikor egy tiltakozó gyűlésen leköpött egy rendőrt. Adelát és Sylviát 1906-ban, Emmeline-t 1908-ban tartóztatták le először.

Ettől kezdve nem volt megállás. A felháborodott és elszánt nők nem engedtek, a hatóságok pedig nem bántak velük kesztyűs kézzel. Az egyre vadabb tiltakozásokon egyre vadabb dolgok történtek. A rendőrök hamar rájöttek, hogy négy-öt szülést megért családayuk nem fognak olyan könnyen megijedni tőlük. Ha kellett, ütötték-verték őket az utcán, a mellüknél fogva rántották a földre, bilincsbe verték őket. A börtönben nyomorult körülmények között tartották fogva a legvadabbakat, és bár néha a népharagtól tartva viszonylag hamar elengedték őket, a bent töltött hetek, hónapok sokakat megtörték.

A börtönbeli bánásmódra adott női válasz sokszor az éhségsztrájk volt. A hatóságok erre kényszer táplálást vezettek be. Lefogták, lekötötték a börtönbe zárt aktivistákat, és orrukba vezetett szondán át próbálták táplálni őket, vagy erőszakkal tömték a torkukba az ételt. Emmeline mindezeknek a harcoknak végig

EMMELINE MANCHESTERBEN SZÜLETETT 1858. JÚLIUS 15-ÉN, DE KÉSŐBB MINDENKINEK JÚLIUS 14-ÉT MONDOTT, MERT EZZEL A KIS MÓDOSÍTÁSSAL A FRANCIA FORRADALOMMAL ÉS A BASTILLE LEROMBOLÁSÁVAL HOZHATTA MAGÁT ÖSSZEFÜGGÉSBE.

a középpontjában küzdött. Megkapta a magáét mindenből, amit a „rebellis” feministák ellen fel tudott vonultatni a rendszer. Amikor pedig szabadlábon volt, folyamatosan, fáradhatatlanul kampányolt. Utazott, előadásokat tartott, politikusokkal tárgyalt. Anyagi helyzete többször is katasztrofálisan megrendült: rengetegszer költözött, bérlakásokban, ócska szállodákban lakott. Az évtizedes harc hatására megromlott a kapcsolata a saját gyerekeivel is, nemsokára mindannyian a saját útjukat járták.

Az utcán és az előadótermekben folyó elkeseredett, néha véres küzdelem nem maradt hatástalan, és a haladó szellemű politikusok is egyre többet tettek a nők egyenjogúsításáért Nagy-Britanniában. 1918-ra megérett a helyzet a változásra. A sok meggyőzés és erőszak eredményeként, valamint az első világháborúban az ipari termelést fenntartó női munkások hatására bevezették a harminc éven felüli nők szavazati jogát. Ez persze csak részleges eredmény volt.

Az első világháborúban Emmeline felfüggesztette nőjogi küzdelmeit, és – szemben a német fenyegetéssel – a brit

világbirodalom hangos támogatójává vált. Heves nacionalista kirohanásokat intézett mindenki ellen, aki véget akart vetni a brit gyarmati uralomnak. A szovjet bolsevizmus veszélyét érzékelve eltávolodott a szocialista eszméktől, és 1926-ban belépett a Konzervatív Pártba, két évvel később pedig jelöltette magát képviselőnek a választásokon.

A sok küzdelem, megaláztatás, éhségsztrájk és stressz persze megtette a hatását Emmeline egészségi állapotára. Amikor pedig egyik lánya, Sylvia házasságon kívül szült gyermeket, a botrány elsodorta Pankhurst választási kampányát. Megöregedve, betegen bevonult egy idősek otthonába, ahol még abban az évben, 1928-ban, hatvankilenc éves korában meghalt. Éppen halála után két héttel lépett életbe az a törvény, amely kiterjesztette a szavazati jogot a 21 éven felüli nőkre is. Harcostársai és ellenfelei egyaránt elismerték, hogy a nők jogaiért folytatott küzdelmével megfizethetetlen szolgálatot tett Nagy-Britanniának és közvetve az egész világnak. Korabeli leírások szerint a temetése olyan volt, mint amikor egy hősi halált halt tábornokot búcsúztatnak a csapatai. ◆